

Выводы.

В результате проведенных мероприятий по внедрению нового электронно-цифрового оборудования можно достичь максимального снижения себестоимости продукции на 97817,96 тыс. грн. А в результате повышения среднечасовой выработки оборудования можно достичь максимального увеличения объемов производства телекоммуникационных услуг на 351122,7 тыс. грн. Мероприятия по внедрению нового электронно-цифрового оборудования могут привести к увеличению прибыли максимум на 147820,31 тыс. грн. Полученный результат свидетельствует о значительном увеличении рентабельности телекоммуникационных услуг, что позволит при наличии цифровых АТС снизить цену на различные виды телекоммуникационных услуг, а именно на услуги мобильной связи, и тем самым повысить конкурентоспособность телекоммуникационной системы Укртелекома на рынке телекоммуникационных услуг Крымского региона.

Источники и литература:

1. Бартова Е. В. Влияние производственного потенциала на повышение результативности деятельности промышленного предприятия: автореф. дис. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством» / Е. В. Бартова. – Ижевск, 2011. – 23 с.
2. Ішук С. О. Формування та розвиток виробничого потенціалу промислових підприємств (теорія і методи) : дис. ... д-ра экон. наук : 08.06.01 / С. О. Ішук. – Львів, 2006. – 434 с.
3. Горяча О. Л. Інформаційно-аналітичне забезпечення формування та управління виробничим потенціалом підприємств / О. Л. Горяча // Вісник Дніпропетровської держ. фінансової академії : Економічні науки. – Дніпропетровськ, 2006. – Вип. № 1 (15). – С. 60-64.
4. Захарченко Л. А. Оцінка економічної ефективності функціонування галузі і підприємств зв'язку за умов ринково-конкурентної економіки : дис. ... канд. экон. наук : 08.07.04 / Л. А. Захарченко. – Одеса, 2002. – 224 с.
5. Толкачёва Г. В. Экономическая эффективность современных услуг связи : дис. ... канд. экон. наук : 08.07.04 / Г. В. Толкачёва. – Одесса, 2004. – 172 с.
6. Кримська філія ПАТ «Укртелеком». Підсумки за 2006, 2007, 2008, 2009, 2010 р. : [Електронний ресурс] / ред. І. І. Плугарь. – Режим доступу : <http://www.crimea.ukrtelecom.ua/about/itog/kva>
7. Савицкая Г. В. Экономический анализ : учеб. / Г. В. Савицкая. – 10-е изд., испр. – М. : Новое знание, 2004. – 640 с.
8. Менеджмент виробничих процесів на підприємствах зв'язку : навч. посіб. / П. С. Єщенко, Г. Ф. Балькін, В. В. Мартинюк, О. В. Анахова. – К. : ДУ ИКТ, 2005 – 171 с.

Антоненко К.В., Батюлева А.О.**УДК 330.01:339.9****ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
КРАЇН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Постановка проблеми. В останні десятиліття ХХ ст., які характеризувалися напрочуд швидкими темпами глобалізації, актуальним постало питання визначення поняття конкурентоспроможності країни та чинників, які її формують. Це є предметом дискусій багатьох вчених та дослідників, які не можуть прийти до спільної і єдиної думки. Загалом, конкурентоспроможність країни – це сукупність властивостей, притаманних національній економіці, які визначають здатність країни конкурувати з іншими країнами [2]. Конкурентоспроможність країни – потужний аналітичний і політичний інструмент. Сьогодні конкурентоспроможність країни – одна з найвпливовіших концепцій економіки розвитку та практичної політики, оскільки не лише охоплює суто економічні показники, а й оцінює економічні наслідки важливих для стабільного зростання неекономічних явищ, таких, як якість політичних процесів і управління суспільством, рівень освіти, наукова база, верховенство закону, культура, системи цінностей та інформаційна інфраструктура [6]. Перелік чинників, які впливають на конкурентоспроможність, дуже довгий і невичерпний, тому проблемним залишається питання виокремлення головних, найбільш важливих факторів.

Ціль статті. Метою цієї статті є комплексний аналіз категорії міжнародної конкурентоспроможності; дослідження підходів до оцінки міжнародної конкурентоспроможності, а також чинників забезпечення конкурентоспроможності; обґрунтування шляхів підвищення конкурентоспроможності країн. Для досягнення цієї мети мають бути досліджені фактори, що впливають на конкурентоспроможність країн, визначені критерії оцінювання міжнародної конкурентоспроможності, висвітлені особливості розвитку світової економіки в сучасних умовах глобалізації, оцінені конкурентоспроможності провідних країн світу та визначені причини їх успіху.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблемні питання міжнародної конкурентоспроможності досліджуються в працях таких зарубіжних вчених, як Ч.Джонсон, В.Леонтьєв, Ф.Ліст, А.Маршалл, Дж.Міль, Дж.Мур, Р.Нельсон, Д.Рікард, Дж.Робінсон, П.Самуельсон, А.Сливоцький, А.Смітт, Р.Солоу, Е.Чемберлін, Г.Хамел, М. Портер, Г.Азоев, С.Ємельянов, О.Михайлов, А.Селезньов, І.Спиридонов, Р.Фатхутдінов, О.Юданов та таких вітчизняних вчених, як О.Білорус, Б.Губський, Д.Лук'яненко,

Ю.Пахомов, А.Поручник та багатьох інших. Їх праці висвітлюють сутність конкурентоспроможності, але є недостатніми для осмислення особливостей і закономірностей її функціонування. Необхідне більш глибоке дослідження проблеми конкурентоспроможності та факторів, які її формують, особливо при тому, що в сучасних умовах постійного розвитку і прогресу ці фактори мають тенденцію змінюватися.

Виклад основного матеріалу. Для оцінки конкурентоспроможності національної економіки застосовують кількісні (hard data) та якісні (survey data) (експертні та соціологічні) методи. Кількісні – базуються на використанні математичних і статистичних методів аналізу показників. Це здебільшого стосується обсягів ринку в грошовому чи натуральному вираженні, цін, витрат і факторів, які на них впливають. Даний метод використовують у своїх дослідженнях, передусім, консалтингові фірми, які оцінюють конкурентоспроможність різних країн світу та роблять конкретні техніко-економічні обґрунтування різних методів і підходів до їх підвищення. Кількісний аналіз доповнює якісний, оскільки не всі фактори та механізми зростання конкурентних переваг нагромадження потенціалу конкурентоспроможності, можна виміряти. Цей метод достатньо точний, хоча й дає можливість оцінити явище через певний проміжок часу [4, с. 75].

На сьогодні у світі сформувались дві основні школи рейтингування національної конкурентоспроможності: гарвардсько-давоська (Міжнародний економічний форум, WEF) та лозаннська (Міжнародний інститут менеджменту, IMD) [3].

Рейтингування країн за рівнем конкурентоспроможності було започатковано Всесвітнім Економічним Форумом, Давос, Швейцарія (World Economic Forum, надалі скорочено WEF), у 1979 році. З того часу глобальний розвиток сприяв переосмисленню різних підходів та методик оцінювання національної конкурентоспроможності. Щороку вони публікують Global Competitiveness Report. Зараз WEF використовує узагальнюючий показник, який було запроваджено у 2004 р. – індекс глобальної конкурентоспроможності ($I_{г.к.}$), розроблений американським дослідником Х. Сала-Мартіном (Колумбійський університет). Індекс обчислюється як зважений показник трьох субіндексів за формулою:

$$I_{г.к.} = a_1 i_1 + a_2 i_2 + a_3 i_3,$$

де i_1 – субіндекс базисних вимог, який ураховує базові фактори конкурентоспроможності (стабільне функціонування державних та приватних інститутів, інфраструктура, макроекономічна стабільність, здоров'я та початкова освіта);

i_2 – субіндекс посилення ефективності, який враховує такі фактори, як вища освіта і професійне навчання, ефективність ринку товарів і послуг, ефективність ринку праці, розвиненість фінансового ринку, технологічний рівень, розмір ринку;

i_3 – субіндекс інновацій, який враховує рівень розвитку бізнесу та спроможність до інновацій;

a_1, a_2, a_3 – вагові коефіцієнти кожного субіндексу, що визначаються залежно від стадії розвитку конкретної економіки [1, с. 23].

Міжнародний інститут розвитку менеджменту - International Institute for Management Development (IMD-Lausanne) – здійснює свою діяльність більш, ніж у 60 країнах (регіонах) світу. IMD оцінює кожну країну на основі аналізу близько 330 критеріїв по чотирьох основних напрямках:

- стан економіки;
- ефективність уряду;
- стан ділового середовища;
- стан інфраструктури.

Кожен з них включає п'ять чинників, в яких виділені різні аспекти конкурентоспроможності: національна економіка, міжнародна торгівля, міжнародне інвестування, зайнятість, ціни, фінанси, фіскальна політика, інституції, законодавство, освіта, продуктивність, ринок праці, практика управління, рівень глобалізації, інфраструктура, здоров'я населення, навколишнє середовище та система цінностей.

Таким чином, загальний рейтинг конкурентоспроможності заснований на 20 різних індикаторах з чотирьох ключових аспектів економічного життя країни. Показово, що при розрахунку рейтингу використовуються матеріали міжнародних організацій, серед яких ООН, СОТ, ОБСР, Світовий банк та інші, а також більше 50 партнерських інститутів з усього світу. Бізнес-клімат в охоплених дослідженням країнах оцінюється на основі думки аналітиків, опитувань керівників крупних корпорацій і фахівців. Таким чином рейтингування IMD здійснюється на основі наступного співвідношення: дві третини – статистичні дані і одна третина – експертні оцінки. Міжнародний інститут розвитку менеджменту, починаючи з 1989 року, щорічно публікує результати чергового глобального дослідження конкурентоспроможності країн світу – The World Competitiveness Yearbook.

Найскладнішим етапом підрахунку підсумкового рейтингу конкурентоздатності - це підрахунок стандартизованого значення для кожного з аналізованих показників. Після одержання стандартизованого значення для кожного з показників будуються рейтинги країн по кожному з них, підсумковий рейтинг країн по конкурентоздатності, рейтинги країн по привабливості для розміщення виробництва (від найпростіших галузей обробної промисловості до високотехнологічних виробництв). На основі проведених розрахунків здійснюється моделювання конкурентоздатності.

Моделювання проводиться в такий спосіб, для кожної країни виділяється 20 «слабких» показників (по яких вона має гірший рейтинг). Потім реальне значення цих показників замінюється на середнє по вибірці з досліджуваних країн і визначається новий ранг країни в рейтингу конкурентоздатності. При моделюванні конкурентоздатності не розглядаються невідконтрольні людині показники (наприклад, площа орних земель або забезпеченість природними ресурсами). Таким чином, моделювання конкурентоздатності

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

країни допомагає визначити, як зміниться конкурентноздатність держави, якщо уряд зосередить зусилля на поліпшенні 20 гірших показників.

За роки дослідження конкурентноздатності країн у системі світового господарства фахівцями інституту були розроблені «золоті правила» конкурентноздатності, використовуючи які країна може домогтися підвищення або збереження своєї конкурентноздатності. Формулюються вони в такому порядку:

1. Стабільне й передбачуване законодавство;
2. Гнучка структура економіки;
3. Інвестиції в традиційну й технологічну інфраструктуру;
4. Стимулювання приватних заощаджень і внутрішніх інвестицій;
5. Підвищення агресивності експорту поряд із залучення прямих іноземних інвестицій;
6. Поліпшення якості, оперативності й прозорості керування й адміністрування;
7. Взаємозумовленість заробітної плати, продуктивності праці й податків;
8. Скорочення розриву між мінімальними й максимальними заробітками в країні й зміцнення середнього класу;
9. Великі інвестиції в утворення, особливо середнє, а також у безперервне підвищення кваліфікації працюючих;
10. Баланс переваг глобалізації економіки й національних особливостей і переваг (тобто поряд з усвідомленням приналежності до світового співтовариства повинна існувати національна ідея, національне самовизначення).

Якщо порівняти результати досліджень IMD і WEF, то, в цілому, їхні оцінка співпадає (Таб.1). Обидва дослідні центри визнали найбільш конкурентоздатними в 2010р. такі країни як Сінгапур, Гон Конг, США, Швейцарія, Австралія, Швеція, Канада, Тайвань та Норвегія. Хоча, звичайно, неспівставною є різна кількість досліджуваних об'єктів. На думку багатьох економістів, Доповідь із глобальної конкурентоспроможності та Щорічник світової конкурентоспроможності мають багато вад, оскільки позиції країн у рейтингах можуть змінюватись досить різко впродовж одного року, що не може дати реальної уяви про їхню конкурентоспроможність на довгострокову перспективу. Погляд багатьох лідерів світового бізнесу на міжнародну конкурентоспроможність певною мірою відрізняються від офіційних рейтингів, які надають більшу увагу країнам з розвинутими економіками, ніж невеликим, котрі динамічно розвиваються.

Таблиця 1. Індеси 5ти найбільш конкурентоспроможних країн світу (за ВЕФ)

Країна	Індекс
1.Швейцарія	5,53
2.Швеція	5,56
3.Сінгапур	5,48
4.США	5,43
5.Німеччина	5,39

В останні десятиліття світова спільнота прийшла до висновку, що найбільш ефективним шляхом нарощування конкурентоспроможності є введення інновацій. Аналіз успішного досвіду національних інноваційних систем дозволяє виокремити принципи, на яких будувалась політика стимулювання інновацій і підвищення конкурентоспроможності розвинених національних економік, а саме:

- якісна визначеність, цілісність, органічний взаємозв'язок та збалансований розвиток технологічних, економічних, інституційних та соціально-ціннісних аспектів інноваційних змін від мікро- до макрорівнів інноваційної діяльності;

- децентралізація державної підтримки та формування мережі “інституцій розвитку”; орієнтація на демонстрацію ефективної та сучасної моделі інноваційного зростання і приватно-державного партнерства на основі гармонійного поєднання глобальних закономірностей та національних особливостей розвитку НІС;

- оптимальне поєднання ринкових механізмів науково-технологічного розвитку та заходів державного регулювання інноваційних процесів, суттєве співфінансування інноваційних проектів із боку держави за збереження управління проектами в руках бізнесу;

- “надання послуг замість грошей”, шляхом навчання персоналу, сприяння сертифікації продукції, забезпечення бізнесу науково-технічною інформацією та результатами НДДКР, здійснених у межах державного фінансування тощо;

- підтримка кооперації, взаємного навчання шляхом орієнтації програм на групи та галузеві асоціації малого і середнього бізнесу, апробація інновацій у малому бізнесі з наступним їх широким запровадженням великими компаніями, що сприяє формуванню інноваційних кластерів, у межах яких уможливується ефективний обмін кращим досвідом.

- Узагальнюючи досвід розвинених країн можна зробити висновок, що рівень і характер конкурентних переваг країни обумовлюється переважно обраною інноваційною стратегією та виваженою інноваційною політикою. Ефективною є інноваційна стратегія “нарощування”, яка полягає у здійсненні радикальних нововведень, що реалізуються у виробничій та соціальній сферах, на основі розвитку власного науково-технічного потенціалу, залучення провідних учених та конструкторів, а також інтеграції фундаментальної, прикладної науки, освіти і підприємництва. Вона дозволяє сформувати реальний тип конкурентоспроможності національної економіки, який виявляється у розширенні ринків збуту,

випереджуючих темпах зростання продуктивності праці, підвищенні добробуту населення країни у довгостроковій перспективі [1, с. 356].

Економічним наслідком технологічних інновацій стало те, що сьогодні уряди ринково розвинених країн вже не можуть обійтись без відповідної інноваційної політики, яка на національному рівні формується в результаті комбінації державної промислової та науково-технічної політики.

Комплексне дослідження моделей інноваційної політики США, ЄС та Японії дало змогу ідентифікувати універсальні фактори забезпечення високого рівня їх інноваційної спроможності. Це різнобічна державна підтримка інноваційної діяльності, спрямована на інтеграцію науки і виробництва; розвиток посередницьких інститутів, функціонування яких забезпечує прискорений трансфер науково-технічних знань, пошук партнерів для інноваційних проектів та сприяє дифузії нових технологій в масштабах всієї економіки; ефективний механізм фінансування інноваційного розвитку [5, с. 249].

Висновки: в минулому році перше місце в рейтингу глобальної конкурентоспроможності зайняла Швейцарія. Перше місце цієї країни стало результатом комбінації її першокласної спроможності до інновацій і наявності розвинутої бізнес-культури; високого рівня розвитку суспільних інституцій і компетентного макроекономічного управління в поєднанні з освітою світового рівня та економікою, що базується на високих технологіях й інноваціях; добре розвинутої інфраструктури для наукових досліджень та тісного співробітництва між провідними науковими центрами та бізнесом; високого рівня захисту прав інтелектуальної власності; якісних інституцій влади та регуляторного середовища, яке характеризується верховенством закону, ефективною судовою системою, високим рівнем прозорості і звітності суспільних інститутів. Навряд чи можна оминути вплив податкової, антимонопольної та бюджетної політики. Всі ланки трикутника "державна-наука-бізнес" рівнозначно важливі і впливають одна на одну. Недостатня увага одній зі сторін неминує призведе до проблеми в іншій чи взагалі до краху системи.

Джерела та література:

1. Економічні системи епохи глобальних змін : монографія / Н. І. Грожевська. – К. : Знання, 2008.
2. Жаліло Я. А. Конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації / Я. А. Жаліло, Я. Б. Базилук; Нац. ін-т стратегічних досліджень. – К. : Знання України, 2005. – 387 с.
3. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / ред. Ю. Г. Козак. – 2-е вид. перероб. і допов. – К. : Центр навчальної літератури, 2006.
4. Міжнародна конкурентоспроможність країн: регіональний аспект : стаття / Л. Л. Антонюк. – К. : КНЕУ, 2005.
5. Національна конкурентоспроможність: сутність, проблеми, механізми реалізації / О. С. Шнирко. – К. : Наук. думка, 2003. – 334 с.
6. Оцінка ролі інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності вітчизняної економіки : стаття / З. К. Шмігельська. – Л. : Ін-т регіональних досліджень НАН України, 2007.
7. Доповідь із глобальної конкурентоспроможності : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf
8. Щорічник світової конкурентоспроможності : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imd.ch/research/publications/wcy/World-Competitiveness-Yearbook-Results>

Артюхова І.В., Менаєва О.М.

УДК 388.22.021

РОЛЬ ЧИННИКІВ МОТИВАЦІЇ В КАДРОВІЙ ПОЛІТИЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Актуальність теми і постановка проблеми. В умовах трансформації виробничих відносин та розвитку ринкової економіки в Україні, формування ефективного механізму реалізації економічних можливостей пріоритетного значення набувають питання практичного застосування ефективних методів управління персоналом, як головного чинника результативного функціонування підприємств. Персонал підприємства є одним з найважливіших видів капіталу фірми. На будь-якому, особливо переломному етапі функціонування суспільства одним із найважливіших факторів його розвитку та прогресивного поступу була і залишається кадрова політика, яка визначає основний зміст і характер усіх видів соціального управління в державі і на підприємстві. У зв'язку із цим робота з управління персоналом висунулася на перший план і є однією з основних завдань, що стоять перед керівництвом організації.

Зазначена трансформація включає в себе необхідність впровадження на підприємствах кадрової політики, яка би враховувала нові науково-методичні інструменти мотивації персоналу, що ведуть до підвищення продуктивності ресурсів і виробництва в цілому. Саме це визначає актуальність обраної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вивчення питання щодо удосконалення та розвитку кадрової політики, управління персоналом на сучасному етапі зробили такі економісти та науковці, як К.В. Петренко[1], який вивчав систему правил і норм, прагнень і обмежень у взаємовідносинах персоналу і організації в цілому, А. Перетяцько та О.Таряник[2], на думку яких перенавчання і підвищення кваліфікації робітників є найважливішим чинником мотивації, О.І. Бардадим[3] приділяв особливу увагу зовнішній та внутрішній мотивації, О.Ю. Могилевська[4] і В.П. Мица[5], розглядали особливості управління персоналом промислових підприємств та інші. Однак враховуючи динамічний розвиток ринкових відносин сучасності з'являються нові інструменти кадрової політики, тому виникає необхідність вивчення цього питання.